Mette Kold

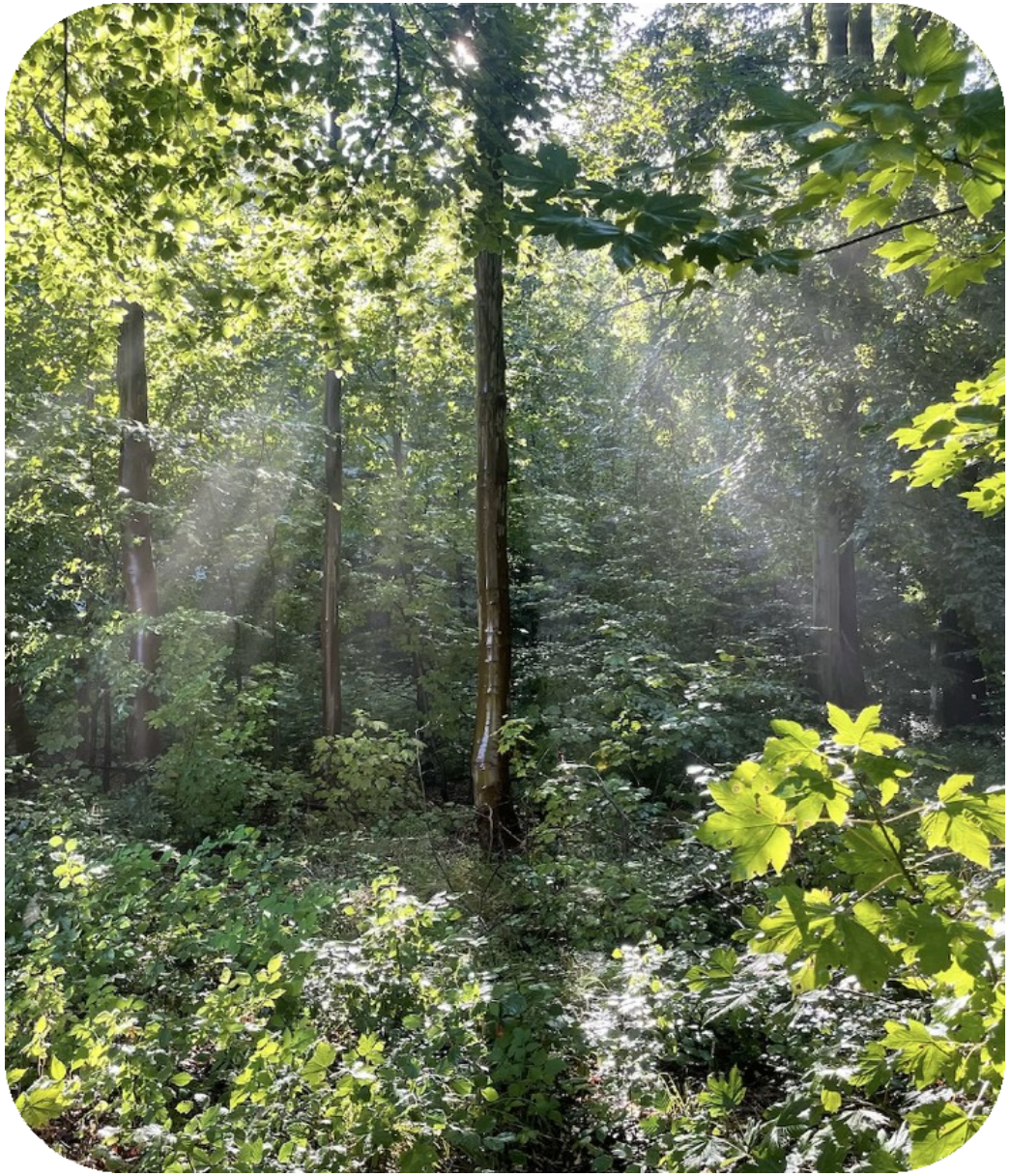
MADSKOVE

PRINCIPPER & PRAKSISSER

Fire gennemarbejdede skrifter om at **forstå madskoven**, **designe den** og **vælge de planter**, der i både detaljen og helheden fungerer gennem sæsonerne.

MATERIALET KAN HJÆLPE DIG SOM HAVEEJER MED AT:

- Vurdere, hvilke planter der passer til et bestemt sted.
- Forstå samspillet mellem forskellige planter.
- Udvikle en planteplan, som fungerer over tid.
- Skabe en madskov, der også passer til den måde, du faktisk lever på.

VÆLG DIT INDGANGSPUNKT

Begynd dér, hvor dit eget spørgsmål er stærkest.

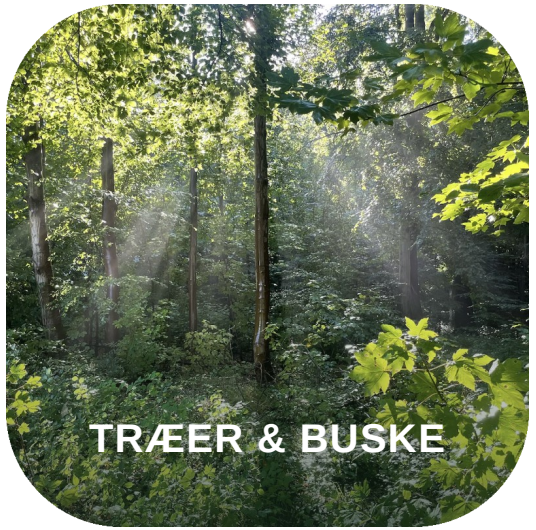
Hvad er en madskov – og hvorfor tænke i lag, kredsløb og levende jord?

Grundforståelsen. Samspillet mellem jord, vand, lys, planter, biodiversitet og dyrkning.

Hvordan bliver mange hensyn til én brugbar plan?

Et konkret 2.400 m² eksempel bygget lag for lag: grundstruktur, vand, træer, lysrum og planteplan.

Hvilke træer og buske giver mening i en dansk madskov?

20 planteportrætter med vækst, placering, høst, rolle, udvikling og praktiske vurderinger.

Hvad kan vokse under, mellem og op ad de større planter?

36 planteportrætter: produktive urter, bunddække, klatreplanter og flerårige spiselige løg.

FIRE SKRIFTER – ÉN SAMMENHÆNG

Du kan læse dem hver for sig. Men tilsammen følger de bevægelsen fra forståelse til konkret planteplan.

MADSKOVEN

Forstå systemet

DESIGN

Tænk stedet sammen

TRÆER & BUSKE

Byg det langsigtede skelet

FLERÅRIGE PLANTER

Fyld lagene med mad

DET FÅR DU

Helheden

jord, vand, lys, tid, planter og mennesker

Konkretisering

tegninger, planteplaner og eksempler

Plantekendskabet

fra træer og buske til bunddække og løg

Friheden

principper du kan oversætte til dit eget sted

FRA PRINCIP TIL PLANTEPLAN

Det særlige ved materialet er ikke kun, hvilke planter der kan bruges. Det er forsøget på at vise, hvordan de kan blive til et dyrkningssystem.

01	**STEDET**	terræn · ophold · stier
02	**VANDET**	bevægelse · optag · overskud
03	**TRÆERNE**	voksen størrelse · lysrum · tid
04	**PLANTERNE**	høst · mangfoldighed · orden

Planen er konkret nok til at bruges – men åben nok til, at du stadig må se på din egen jord og træffe dine egne valg.

6. Spinatranke

Hablitzia tammoides

Kategori: Flerårig klatrende bladgrøntsag
Højde og bredde: 3–4 meter høj, når den er etableret
Placering: Halvskygge til skygge, gerne med forårssol
Jord: God, muldet og fugtighedsbevarende jord
Høst: Tidlige skud februar-marts; blade og blomster senere
Sværhedsgrad: Middel i etablering, let når den først er i gang
Madskovsrolle: Klatrende spinatplante, tidligt grønt, skyggetolerant urtelag/klatrelag

Kort karakteristik

Spinatranke er en af de mest spændende flerårige grøntsager til nordisk klim
med tiden give store mængder skud og blade. Første år skal man være tålmo
gavmilde. Den er især værdifuld, fordi den kan dyrkes i halvskygge, hvor m

Voksested og jord

Spinatranke trives bedst i halvskygge eller skygge, men gerne med forårss
ikke tørre ud.

Plantning og etablering

Frø kræver kulde for at spire. Planten er langsom første år og bør ikke ha
stativ, en busk, et hegn eller anden støtte.

Høst

Høst skud tidligt forår. Senere kan blade høstes i store mængder gennem hele sommeren; planten vokser lystigt videre.

Min vurdering

Spinatranke er en af de planter, der virkelig berettiger begrebet madskov. Den giver mad i skygge og højde, hvor almindelige grøntsager sjældent leverer. Og dens navn er berettiget, for den smager som enårig spinat, som jeg næsten helt er gået fra at dyrke, siden jeg opdagede de flerårige grøntsager.

Her til højre ses en plante på andet år. Læg mærke til, hvor meget der vokser langs jorden, hvor jeg har høstet hårdt, og se så, hvordan planten ivrigt klatrer opad og sætter blomster.

På næste side et par close up billeder, så man har styr på udseendet. Bladene er hjerteformede, blomsterne gulgrønne og stjerneformede.

11

Rolle i madskoven

Spinatranke er perfekt i madskovens skyggefulde og halvskyggefulde zoner. Den udnytter lodret plads og giver tidligt grønt, før mange andre planter er i gang.

Brug

Skud: Tidlige skud bruges som asparges, rå eller let tilberedte.
Blade: Unge blade i salat; ældre blade i stuvninger og varme retter.
Blomster: Blomster kan bruges i salat.
Bemærk: Høst ikke for hårdt, for planten er veletableret.

EGNE NOTER

En lille serviceinfo, jfr. billedet her nedenfor af en førsteårs- og dermed lidt sart spinatranke. Den har bidemærker efter 'dræbersnegle', som vi jo er mange, der døjer med. Men den overlever - som de fleste af de andre flerårige grøntsager gør - i modsætning til mange enårige grøntsager, der kan spises rub og stub af sneglene på meget kort tid.

12

PLANTEPORTRÆTTERNE

Planterne skal passe til stedet, kunne høstes – og være noget, du faktisk har lyst til at spise.

I PLANTEPORTRÆTTERNE KAN DU BL.A. FINDE

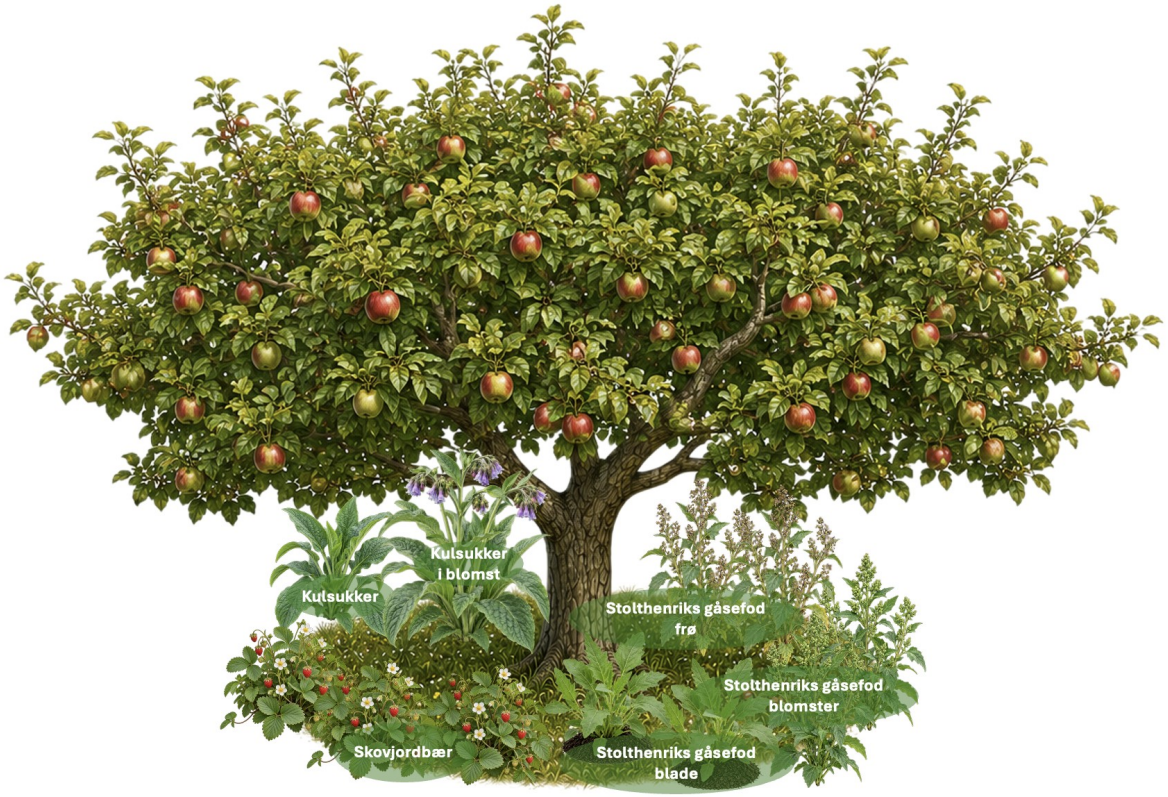
- voksested, jord og forventet størrelse
- høst og anvendelse
- rolle i madskoven
- praktisk pasning og formering
- personlige vurderinger og erfaringer
- hvordan planterne kan indgå i et system

Spiselighed forpligter: Maden skal også høstes, tilberedes og spises.

PLANTEFÆLLESSKABER

NÅR PLANTERNE ARBEJDER SAMMEN

En madskov er en gennemtænkt sammensætning af spiselige planter. Det interessante opstår, når planterne supplerer hinanden i højde, rodnet, lysbehov, høst og deres bidrag til jorden.

ET EKSEMPEL UNDER ÆBLETRÆET

1. **ÆBLETRÆ**
   Frugt, struktur og lysfiltrerende krone.

2. **KULSUKKER**
   Dybe rødder og biomasse til jorddække og jordforbedring.

3. **STOLTHENRIKS GÅSEFOD**
   Flerårigt bladgrønt, med spiselige blade, blomster og frø.

4. **SKOVJORDBÆR**
   Spiseligt bunddække, som holder på fugten.

Fire planter · forskellige funktioner · ét produktivt fællesskab

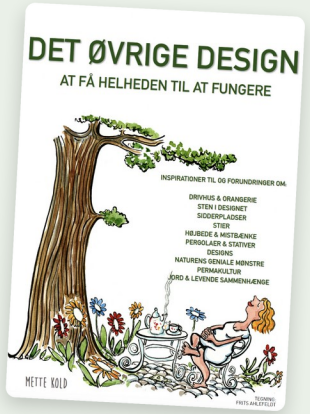
OG DERFRA KAN DU GÅ VIDERE …

De fire skrifter er kernen. Resten af materialet kan bruges som udvidelse, inspiration og virkelighedstjek.

FLERE PLANTER & DESIGNS

Udvid plantepaletten: Krydderurter, blomster, køkkenhave, drivhus, vand, sten, siddepladser, permakultur, jord og andre designgreb.

MIN HAVE

Se principperne møde virkeligheden: Egne erfaringer, forsøg, billeder og løsninger fra en have, der hele tiden udvikler sig.

Tænk materialet som et bibliotek:

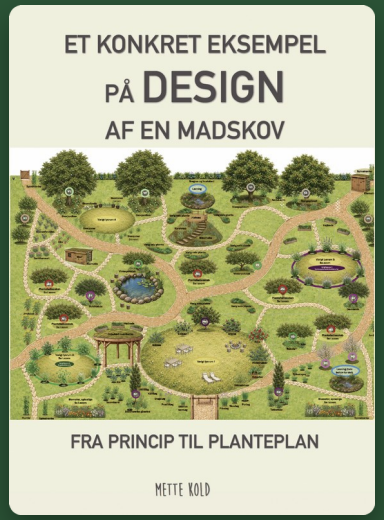
Du behøver ikke læse alt fra begyndelsen. Find det spørgsmål, du står med – og gå ind dér.

Mette Kold

MÅSKE BEGYNDER DET MED SPØRGSMÅLET …

Hvad kunne der gro, høstes og spises her, hvis jeg tænker jorden, lyset, vandet, planterne og min egen hverdag sammen?

Gå ind i materialet. Brug det. Vælg fra. Tegn om. Prøv noget af.

www.mettekold.dk